

РЕКОМЕНДАЦІЇ

ДЛЯ ТРАНСКОРДОННОЇ СПІВПРАЦІ
В СФЕРІ КУЛЬТУРНОЇ ОСВІТИ ДО 2020 РОКУ

РАЗОМ ІЗ ПІЛОТНИМИ ПРОЕКТАМИ

Inwestycja w kulturę

MIASTO INSPIRACJI

Публікацію створено в рамках проекту

«Інвестиція в культуру. Системні заходи з метою сприяння культурній освіті»,

співфінансованого Європейським Союзом в рамках „Програми транскордонного співробітництва Польща – Білорусь – Україна 2007–2013” з коштів Європейського інструменту сусідства та партнерства, реалізованого Гміною Люблін і Виконавчим комітетом Рівненської міської ради, Управлінням культури та мистецтв Тернопільської міської ради та Виконавчим комітетом Івано-Франківської міської ради.

ЗМІСТ

1. Обмін досвідом.

Характер праці «think tank» у у рамках проекту «Інвестиція в культуру.
Системні заходи з метою сприяння культурній освіті». Введення. _____ 4

2. Рекомендації – зібрання I.

Проблеми – потреби – виклики _____ 6

3. Рекомендації – зібрання II.

Рекомендації – пілотні проекти: волонтерство, навчання кадрів,
«think tank», створення середовища, мережі _____ 17

Відкриті ініціативи і партнерство – зразки проектів _____ 23

Додаток - Управління культури Мерії міста Люблін – мобільність, професіоналізм
кадрів культури, культурна, медійна та мистецька освіта, популяризація культури _____ 35

4. Команда _____ 39

Обмін досвідом. Характер праці «think tank» у рамках проекту «Інвестиція в культуру. Системні заходи з метою сприяння культурній освіті»

ВВЕДЕННЯ

Нинішні два зібрання рекомендацій є результатом довгих дискусій та роботи в майстерні операторів культури, що діяли в 2014 році, переважно на території західної України. Ці зібрання були спільно опрацьовані представниками світу культури з Польщі, України та Білорусі в рамках проекту «Інвестиція в культуру. Системні заходи з метою сприяння культурній освіті», реалізованого в рамках «Програми транскордонного співробітництва Польща – Білорусь – Україна 2007–2013» із фондів Європейського інструменту сусідства та партнерства.

У цьому комплексному проекті, реалізованому Управлінням культури Мерії міста Люблін і Виконавчим комітетом Рівненської міської ради, Управлінням культури та мистецтв Тернопільської міської ради та Виконавчим комітетом Івано-Франківської міської ради., було створено «think tank» – незалежну міжнародну команду консультантів у якості «non-profit», складену із менеджерів та практиків культури, котрі діють у транскордонному просторі. Таким чином, члени першого міжнародного «think tank», створеного в Любліні, зустрічалися регулярно, обговорюючи довготривалі спільні заходи, обмінюючись досвідом. Навчальні візити відбулися в партнерських містах Любліна: Івано-Франківську, Рівному й Тернополі. Ці міста також були активними учасниками і співорганізаторами проекту.

Від початку створення рекомендацій представники польських, українських та білоруських культурних організацій були натхненні ідеєю створення спільного бачення управління культури,

а також пошуку нових шляхів у покращенні культурної освіти, встановленні рішень, які б впливали на збільшення активності і громадянської свідомості на транскордонному просторі Польщі, України та Білорусі. Особливо планувався розвиток співпраці, підтримуваний тривалими обмінами досвіду, ініційовані взаємні навчальні візити, обміни та резиденції аніматорів, артистів, людей культури, мистецтва та органів самоврядування.

Робоча група випрацювала рекомендації для Управлінням культури Мерії міста Люблін, членів Комісії «Програми транскордонної співпраці Польща – Білорусь – Україна», як і при оказії для своїх локальних середовищ. Консультаційний орган створили, передусім, менеджери культури з міських інституцій та неурядових організацій, артисти, а також представники й представниці органів самоврядування, а також індивідуальні особистості, котрі діють у сфері культури. Члени групи, що походять із Бреста, Івано-Франківська, Львова, Любліна,

Луцька, Рівного та Тернополя підсумували певні напрямки, які можуть виявитися придатними при прийнятті подальшої співпраці з містами-партнерами. Одночасно, з практичної точки зору, рекомендації є відкритою пропозицією для майбутніх потенційних партнерів, а згодом скеровані до зацікавлених із різних секторів і міст, що співпрацюють з Любліном.

На першій зустрічі членів групи було проаналізовано документи «Стратегії територіальної співпраці Любліна на 2014-2020 роки в просторі Центрально-Східної Європи», а також «Стратегії розвитку культури Любліна на 2013-2020 роки», які були джерельними матеріалами і причиною початку дискусії щодо їхнього практичного застосування, а згодом планування спільних транскордонних проектів.

Перші засідання також мали на меті обговорення головних цілей і пріоритетів міст-партнерів, а також перегляд їхньої дотеперішньої стратегії та викликів, перед якими вони стоять.

Згодом консультаційна команда розпочала планування рекомендацій у сфері транскордонної співпраці в сфері культурного життя, а також культурної освіти. Нижче представлені постулати є результатом річного аналізу проблем і потреб конкретної групи представників культури. За вказаними проектами може приховуватися потенціал, що виникає із досвіду партнерів, які представляють різні профілі діяльності. Причому всі члени «think tank» рекомендували дії, опираючись на багатопланове партнерство, акції, що принесуть довготривалі результати, а також перспективні бачення, які здатні впровадити реальну зміну в середовищі. Подані приклади передбачають можливість впровадження на багатьох

заблях: від культурного туризму міст до розвитку свідомої культурної участі в локальних суспільствах. Проте спільно представлені основи та культурні ініціативи планувалися до 2020 року. До них належать довготермінові заходи, які успішно можуть реалізовуватися між містами Люблін – Львів – Брест – Тернопіль – Івано-Франківськ – Рівне.

Члени команди виробили вступні пропозиції з надією, що зібрані ідеї можуть стати каталізатором нових рішень і контактів (підрозділ «Рекомендації – пілотні проекти»). Деякі ідеї вже впроваджують або переформовують у своїх середовищах, запрошуючи тим самим до мультиплікування добрих практик і розширення партнерських кіл (підрозділ «Відкриті ініціативи і партнерство»). Ми маємо надію, що зазначені ідеї чи виокремлені постулати можуть виявитися корисними в майбутньому для інших творців культури, а також в деякій мірі сприяти до роздумів за підтримкою культурної освіти і результативного управління культурою.

Рекомендації – зібрання I. Проблеми – потреби – виклики

Менеджери культури з Любліна, Львова, Луцька, Івано-Франківська, Рівного і Тернополя під час планування тематичного обсягу рекомендацій, в першу чергу, обговорили власний досвід у міжсекторній співпраці і пов'язані із цим поточні потреби. В подальшій роботі команда намагалася, щоб рекомендовані дії відображали реальні потреби та цілі, що дотримуються в своїх середовищах. При цьому обговорювалися проблеми, з якими нині змагаються культурні осередки, органи самоврядування і неурядові організації, порушуючи, наприклад, питання фінансування, співпраці, рівня ангажування учасників та пошук споживачів культурних заходів. Згодом розглядалися засоби та дефіцити, які нині дотримуються локальними діячами. Надалі ж було сформульовано постулати, які варті глибшого аналізу або ж сигналізували про потребу впровадження низки нових рішень, які відповідають нинішнім трендам у культурі. При цьому брався до уваги як індивідуальний досвід, так і умови транскордонної співпраці.

Абсолютна більшість потреб, оголошених представниками з Білорусі, Польщі та України, збігалася між собою. До певного ступеню білоруські та українські постулати були подібними, на відміну від польських постулатів, які, через відмінну специфіку, були до певного рівня різними. Щоб чітко сформулювати відмінні пріоритети та виклики для білоруської й української сторін, у зв'язку із повагою до польських партнерів, як і заради іншого політичного становища сусідніх держав, нижче в окремих таблицях виокремлено потенціал, дефіцити, а також головні постулати, що з цього виходять.

Таблиця 1. Головні засоби ат дефіцити, оголошені партнерами з України
(згідно оцінок українських представників та внутрішнього анкетування¹, проведеного в рамках програми)

Засоби	Дефіцити
1.1. Кваліфіковані митці та професіонали багатьох галузей про культурно-мистецький профіль.	1.1.1. Слабо розвинена стратегія розвитку мистецької освіти (роль культури часто є закритою в тенденційному розумінні традиційного мистецтва, наприклад, фольклору, застарілої освітньої моделі, звідси також низький показник суспільної участі). Відсутність навчальних курсів, що розвивають компетенції і вміння аніматорів культури й мистецтва, кураторів, педагогів, музейних працівників, чиновників у справах культури.
1.2. Збільшення діяльності у сфері культурної освіти, що ведеться неурядовими організаціями, а також інтенсифікація культурних проєктів, у тому числі міжнародних.	1.2.1. Низький рівень міжсекторної співпраці, невелика кількість прийнятих транскордонних ініціатив. Незначний досвід у реалізації та розрахунку транскордонних проєктів (ускладнені формально-юридичні процедури, непристосовані до права і процедур країн зі Східної Європи).
1.3. Розвиток волонтерського руху, збільшення численних нішевих організацій, неінституційних організацій суспільного характеру, благодійних та молодіжних (скаути, клуби читачів, спортклуби).	1.3.1. Незакорінена ідея волонтерства у сфері культури, відсутність суспільних акцій, а також допоміжних процедур в опрацюванні пропозиції для волонтерів культурних інституцій.
1.4. Можливість брати участь в подіях культурного й мистецького характеру, у тому числі в сфері неформальної освіти.	1.4.1. Слабкий доступ до інформації про події й проєкти. Відсутність інформаційних порталів, скерованих на популяризацію культури.
1.5. Іntenсифікація партнерського обміну між містами, країнами та окремими організаціями.	1.5.1. Незначний доступ до здійснених і загальних підсумків, результатів обмінів, звітів, аналізів, добрих практик, проведених діагнозів, суспільних консультацій. Відсутність тенденції до довшого втручання і будівництва тривалих партнерських відносин.
1.6. Зростаюча можливість подання заяв про фінансування, наприклад, завдяки програмі Польща – Білорусь – Україна.	1.6.1. Централізована система дистрибуції засобів на реалізацію завдань, у тому числі в сфері культури. Проблема із власним внеском.
1.7. Впровадження і планування системних рішень, пов'язаних із культурною спадщиною, туризмом регіону та міст.	1.7.1. Недостатній доступ до інформації такого виду планів і включення потенційних зацікавлених до процесу пошуку рішень. Відсутність системних рішень щодо поділу бюджетних та позабюджетних засобів.
1.8. Висока зацікавленість обміном культурного досвіду і велике ангажування у творення нових позаінституційних стандартів, тобто перейняття зразків у сфері анімації мистецтва, роботи в сфері культури на прикладі країн ЄС (особливо Польщі та Німеччини).	1.8.1. Безідейність та інцидентність культурних проєктів, які вирішуються періодично, незначна передбачуваність реалізованих цілей. Потрібна система зв'язку різних місць культури всередині міст регіону, в країні та поза кордонами, разом із визначенням стратегії їхнього управління.
1.9. Готовність практиків культури та рухів НГО до підтримки інших суб'єктів та будівництво партнерства в більш продуманий і свідомий спосіб.	1.9.1. Недостатньо розвинена ідея співпраці на території цілої держави, далекоглядних стратегій для суб'єктів культури. Обмеження і опір у веденні змін стратегії співпраці і системних рішень на інституційному рівні. Обмеження, що виникають із централізації бюджетних коштів. Відсутність ідеї міжсекторної співпраці.

1 Анкети були підготовлені координатором «think tank».

1.

Головні постулати, вказані українськими представниками «think tank» (згідно виокремлених тематичних територій)

Культурна освіта

- » відхід від традиційної моделі культурної освіти, неадекватної до сучасних умов
- » розширення культурних дій в партнерстві на сході та півдні країни, розбудова дотеперішніх проектів та заходів на діючі контексти і мультидисциплінарні методи (проникнення видів, культур, суб'єктів)
- » впровадження зміни на користь практичної, реальної та активної ролі співтворців і споживачів культурних подій (у тому числі заміна формалізованої процедури ведення культурних подій формою більше спонтанною і неформальною)

Співпраця та мобільність

- » інтенсифікація міжсекторної співпраці
- » посилення співпраці індивідуальних авторитетів різних сфер в інтердисциплінарній формулі та інтенсифікація консультативних візитів у різних суб'єктах культури
- » розвиток ідеї мереж, тобто створення мереж організацій та осіб, що займаються діяльністю подібного характеру (створення бази і карт місць культури, проектів, волонтерів, включення неформальних та неурядових організацій та партнерських міст)
- » надання культурних пропозицій, обміну і резиденцій митців, письменників, операторів культури
- » посилення співпраці між містами на рівні локального самоврядування в регіоні західної України, обмін зі східною Україною, центральною та західною (взаємне незнання про одночасні рішення або можливості отримання швидкої змістової підтримки)
- » підготовка зведеної пропозиції назовню, наприклад: повторювані акції про локальний обсяг можна поєднати з мандрівними виставами, обміном митців, розширити програмні ідеї на кілька міст в регіональному та транскордонному масштабах, збагачуючи пропозицію і обсяг діяльності, в тому числі основами стратегії міжтериторіальної співпраці

Пошук засобів та фінансування

- » навчання з пошуку засобів (невелика кількість грантових програм і обмежені можливості подачі на закордонні гранти)
- » популяризація загальнонаціональних конкурсів із прозорими правилами та культурних дій, що підвищують вартість шляхом нагородження аніматорів культури або цікавих ініціатив, які стимулюють суспільні дії, від низові та такі, що заохочують інші суб'єкти для транскордонної співпраці
- » проведення ґрунтовних національних реформ та децентралізація держави разом із фінансовою політикою. Затримання фінансових коштів у казначействі не дозволяє ефективно користуватися європейськими дотаціями і заперечення ідеї самоврядування (потреба відміни отримання офіційної згоди від державних чиновників на видаткові дії, реалізовані органами самоврядування)
- » посилення контактів операторів культури із приватним сектором, що популяризує культуру і діє на користь культури (динамічна співпраця мистецтва та бізнесу на прикладі Центру «Дзигґа»²
- » у Львові, «Коза Бар» і «Бункермуз» в Тернополі, впровадження мистецтва і культури до публічних і приватних місць, наприклад, до кав'ярні, торговельних галерей, на вулицю). В Україні є кілька добрих практик взаємопроникнення бізнесу та культури, тобто ведення економічної діяльності, поєднаної із популяризацією культури та мистецтва. Не тільки шляхом дарунків і спонсорської допомоги, а реальною співпрацею в межах одного чи кількох суб'єктів. З іншого боку існує непрозора система фінансування культури, що опирається на олігархічну систему, відсутність дотичних для мецената культури. Окрім того українське право є надто складним і створює проблеми для реалізації проектів та їхнього розрахунку, а український Закон «Про товариства» є некорисним для неурядових організацій³

Розвиток глядацької аудиторії та промоція

- » ґрунтовне дослідження та окреслення специфіки споживачів (місцеві жителі, туристи, творці, пенсіонери, вікові групи і т.п.), що передуватиме організації дій у сфері культурної освіти і культурних подій
- » розширення культурної пропозиції і способу її досягнення до споживачів (результативність передачі, звернення уваги на контекст різниці між поколіннями чи обмежена межа інформування вузької групи споживачів через соціальні медіа)
- » збільшення надходження інформації на тему культурних дій (у мережі, медіа, міському просторі)

---

2 Організація за профілем економічної діяльності, проте в назві містить формулювання об'єднання: Мистецьке об'єднання «Дзигґа»..

3 Див.: <http://issuu.com/warsztatykultury/docs/raport-o-stanie-kultury-i-ngo-w-ukrainie-1> (с.216). У свою чергу, некорисне законодавство в Польщі не сприяє розвитку економічної діяльності для третього сектору в Польщі (напр. Закон «Про дохідний податок від юридичних осіб» і його інтерпретація спонсорської допомоги як реклами має некорисний вплив на співпрацю культури з бізнесом) – Див.: <http://kulturasieliczy.pl/sztuka-i-biznes-oczami-polskiego-przedsiębiorcy/>.

Управління культурою

- » здобуття м'яких і твердих вмінь, що дозволяють на певний розвиток і формування свого візерунку/позиції, результативна комунікація, розуміння власної ролі чи правильного делегування завдань
- » введення прозорості в адмініструванні та управлінні кадрами (навчання для операторів і менеджерів культури)
- » популяризація стилю роботи в культурі як запланованих ініціатив, реалізованих в послідовній манері та передбачуваних реальні потреби споживачів (у широкому розумінні локального середовища, яке передбачає різні вікові групи, громадян, туристів і прибулих гостей, а також специфічних груп: театральні споживачі, сучасне мистецтво і т.п.)
- » необхідне вироблення нової якості в сфері неформальної освіти щодо пострадянських моделей, усталених в схемах освіти й дотриманні культури (наприклад, надалі в деяких українських середовищах обов'язковим є стали поділ на національну й масові культури)
- » пристосування культурної пропозиції в сприйнятті відмінних суспільних груп (цьому сприяє наближаюча децентралізація місць культури і культурних проєктів в різних галузях та периферійних частинах міст, що донині не асоціювалися з місцями культури)
- » відхід від домінуючої моделі провадження культури в закритті, непартисипаційного підходу до різних творчих середовищ
- » здобуття фахівців зі сфери нових технологій, надання засобів вільного програмування та їхнього практичного застосування в місцях культури (купівля сучасного обладнання та оснащення медіалабораторій ще не свідчить про їхнє результативне застосування. Необхідно вирішити відсутність компетенцій у сфері нових технологій серед працівників культури і освіти, наприклад, в бібліотеці, школі, музеях)

Стратегічне управління

- » проведення аудиту на всіх рівнях секторів з метою зрозуміти дієвий спосіб функціонування механізмів управління та вмілого планування нових ліній розвитку та опрацювання стратегічних планів на майбутнє в управлінні культурою
- » запуск проєктів, що пояснюють правила та користь від застосування гармонійного розвитку
- » створення комплексного механізму впровадження волонтерів у культурні дії, між іншим, в ролі майбутніх споживачів, потреба створення пропозиції для волонтерів і суспільні акції, що популяризують волонтерство в культурі
- » ініціювання системних рішень для міст у цьому ж регіоні (області, воеводстві) у співпраці суб'єктів культури з міською владою та органами самоврядування, з локальним бізнесом (також вироблення моделі поєднання культури з комерційною діяльністю)
- » перенесення перевірених культурних проєктів сусідніх країн, надання можливості їхнім координаторам чи операторам культури залишатися в постійному контакті, пошук спільних рішень, опираючись на потреби всіх сторін (знаходження ключа для ефективного партнерства)
- » впровадження програмних інновацій і переформування структур для ефективного навчання (в тому числі вищих навчальних закладів: університетські структури без потоку знань, взаємних інспірацій та співпраці із сектором НГО, міськими/громадянськими рухами в сфері культури та мистецтва)

Таблиця 2. Головні засоби та дефіцити, оголошені партнерами з Білорусі
(згідно оцінок білоруських представників та внутрішнього анкетування, проведеного в рамках програми)

Засоби	Дефіцити
2.1. Зміцнення культурної діяльності серед локальних суспільних діячів, менеджерів та аніматорів культури.	2.1.1. Відсутність державних грантових програм та відкритих конкурсів, відсутність можливості закордонної підтримки та підтримки для офіційного третього сектора, як і незареєстрованих організацій. Існує Закон «Про свободу організацій товариств», але на практиці, у зв'язку із політичними умовами, більшість товариств і суспільних організацій воліють не реєструвати власної діяльності.
2.2. Доступність пропозиції участі в транскордонних програмах.	2.2.1. Незначна співпраця між секторами, короткий досвід у розрахунку програмних засобів. клопоти із власним внеском. Відсутність самоврядування. Незначна підтримка властей під час популяризації локальних проектів, транскордонних і територіальних дій.
2.3. Зростаюче зацікавлення культурною освітою, туризмом, мистецькими діями та обміном молоді, аніматорів культури, резиденціями митців.	2.3.1. Обмежені інструменти, що популяризують культуру (присутність цензури). Відсутність засобів на такого виду заходи у зв'язку із централізованою владою. Труднощі у впровадженні нових моделей праці в локальних середовищах. Небажання властей та публічних інституцій доведення суспільних інновацій.
2.4. Декламована готовність неформальних рухів для здійснення партнерства.	2.4.1. Недостатність простору для зустрічей, які мають за завдання вільний обмін досвідом між практиками культури. Відсутність фондів на навчальні виїзди.
2.5. Розквіт незалежної культури, визначення потреб середовища шляхом діяльності віднизу.	2.5.1. Труднощі у відкритті отриманих практиками знань для потреб відділень та інших організацій (у формі діагностики, прогнозування та звітів).
2.6. Впровадження нових рішень у сфері неформальної освіти.	2.6.1. Недобір інструментів у сфері нових технологій в традиційній моделі ієрархічного управління в будинках культури, школах, бібліотеках.
2.7. Зростаюче ангажування аніматорів культури та митців поза традиційними структурами інституції культури.	2.7.1. Відсутність поняття волонтерства в сферах культури; волонтерський характер мають «де факто» дії неурядового характеру, що не є тим самим, що й поняття волонтерства.

1.

Головні постулати, вказані білоруськими представниками «think tank»:

- » популяризація ідей міжсекторної співпраці – утворювана ніша незалежних культурних рухів та дій суспільного характеру, які не мають формальних рамок, координації та явних структур; багато суб'єктів, які діють у сфері культури, не реєструють діяльності з політичних причин, залежних від авторитарного управління (незареєстровані організації трактуються владою як нелегальні, антидержавні, ворожі діючій системі, їхні дії оцінюються як поодинокі, нетривалі, розвиваючого або освітнього характеру)
- » розвиток самоврядування – може вирішити проблему обмежених можливостей функціонування неінституційної культури та пошуку публічних засобів на ці дії; проблеми з пошуком грантів і зовнішнім фінансуванням, також поза бюджетом держави
- » потреба змістової підтримки зі сторони партнерських організацій з країн ЄС і будівництво сталого партнерства
- » потреба підготовки і впровадження концепції змін в інституціях культури, що передбачають сучасні тренди культурної освіти разом із відходом від пострадянських стандартів
- » створення платформи з можливістю формулювання реальних суспільних та культурних потреб, а також обмін досвідом, у тому числі, з позаінституційної сфери
- » потреба синтезу і популяризації добрих практик в культурі (нерівномірний розквіт галузі в незалежній культурі, наприклад, розквіт літератури, але відсутність формули чи явища незалежної культури в театрі)
- » готовність взяти участь в обміні людей культури та науки шляхом запрошення до мистецької резиденції, навчальні візити, практики і т.п..

Визначені спільні постулати культурних організацій Польщі, України та Білорусі:

- » збільшення поширення стратегії міжсекторного управління культурою і впровадження культурної політики, що передбачає голос представників третього сектора
- » зміцнення ефектів донині функціонуючих у формі сталої діагностики, аналіз і встановлення проблем локальних середовищ, а також у вузчому контексті – суб'єктів культури
- » інтенсифікація навчальних візитів, резидентських програм, які підтримують можливості обміну досвідом, генерують базу творчих ідей, що популяризують роботу в команді
- » підтримка неурядових організацій локальними властями в здобутті фінансування, власного внеску також на прості в реалізації дії, проте які вимагають покриття мінімальних витрат (навіть невелика підтримка у вигляді купівлі пластичних, паперових матеріалів, повернення витрат на проїзд/від'їзд у рамках навчальних візитів є великою допомогою у прийнятті ретельних дій з довготривалими результатами)
- » ангажування властей і громадян до спільного впливу на мову медіа (відсутність інформації, промоції, інформаційний шум на лінії влада-медіа-суспільство, що в результаті обмежує громадянам доступ до знань про культурні можливості та засоби)

- » популяризація діяльності, що диктується реальними потребами локальних середовищ (ознайомлення зі специфікою зовнішніх умов, які необхідно враховувати та консультиватися з різними представниками середовища)
- » використання простору бібліотек та будинків культури для зустрічей і нестандартних подій, створення візерунку органів культури як приятних та таких, що сприяють культурним зустрічам
- » потреба облаштування периферійних територій, міських ділянок, малих населених пунктів і включення їх жителів у творення діяльності
- » попит на експертів і тренерів з культурної освіти, котрі мають діючі знання про суспільно-політичні зміни в Східній Європі, без цих перенесень немає сенсу посилатися на методологію держав Європейського Союзу, ситуація яких не є до кінця відмінною від держав Східного Партнерства
- » потреба розширення кола дотеперішніх експертів та партнерів, при одночасному підтримуванні дотеперішньої співпраці
- » зменшення власного внеску у проектах, можливість їхньої заміни людськими засобами, нефінансованими рішеннями. Можливість ре-грантингу, полегшення процедур доступу до дотацій і їх нескладного, небюрократичного швидкого розрахунку
- » створення комунікативної платформи з метою доступу до неурядових, суспільних, зареєстрованих і неформальних організацій

Особливі рекомендовані постулати, які стосуються організації заходів у вигляді:

- » фестивалів та літературних зустрічей, виставок сучасного мистецтва зі спільним знаменником (наприклад, письменники, особистості, пов'язані з діяльністю на користь культурного розвитку Польщі, Білорусі, України, зіставлення відомих постатей і творів, почергові концерти і мандрівні виставки в містах: Луцьку, Івано-Франківську, Рівному, Тернополі та Львові)
- » культурної діяльності з перспективою будівництва суспільного капіталу (з популяризацією співпраці та розвитку суспільних вмінь)
- » діяльності, в якій шляхом культури можна буде відповідати на конкретні потреби мешканця розвивати економічний чинник та діяльність, яка популяризує цінність культури. Діяльність та культурні проекти позитивно впливають на розвиток позакультурних секторів також шляхом креативних ідей (а саме: дизайн, розробка зразків, мода, реклама, архітектура) та культурної промисловості (а саме: книжки, преса, музика, фільми, комп'ютерні ігри)⁴
- » інкубаторів для практик культурної освіти, наприклад, у вигляді спільних навчань, медіалабораторій

---

4 Див.: <http://www.kreatywnisamozatrudnieni.pl/przewodnik.html?artid=25>

- » заходів, які залучають партнерів з центральної та східної України, а не тільки з західної частини (проблема з обмінами, прониканням ініціатив та обміном інформації про можливості співпраці між містами). Це ключовий момент до зламу табу, стереотипу поділеної України, що в нинішній кризисній ситуації, яка спровокована війною, видається здійснювати по відношенню до біженців, які надходять зі східних регіонів країни
- » інтеграції польських, українських та білоруських середовищ – взаємні візити можуть мати позитивний вплив на творчі і динамічні зміни в культурі, перекластися на застосування перевіреної інновації і в результаті – збільшення суспільної участі в культурних подіях і публічному житті; також можуть служити виробленню системи допомоги
- » двосторонніх проектів і реального партнерства (а не односторонньої реалізації дій, що опираються тільки на формально укладене партнерство, з незаангажованими партнерськими організаціями)
- » проектів зі сфери графіті та розписів «street art, site specific», вуличного театру, вказівок тилів міської архітектури для вжитку, а саме: амфітеатрів та необлаштованих просторів (у тому числі публічних) до активності локальних груп, у тому числі неформально об'єднаних
- » діяльності, спрямованої на зміцнення громадянської свідомості у сфері культури, у тому числі формування прозорої ролі, сфери діяльності та прав третього сектору
- » безкоштовного доступу до навчання суспільних лідерів і волонтерів у культурі (набуття як м'яких, так і твердих вмінь)
- » запрошень до співпраці партнерів із Західної Європи (наприклад: розвиток і зміцнення дотеперішньої співпраці з Німеччиною і Чехією)
- » запрошень до збільшення обміну інформацією між суб'єктами культури разом із особливим включенням експертних організацій, які віддавна займаються культурою на західній Україні
- » активізації та ангажування середовищ, які формують громадську думку; наприклад: журналісти і університетські працівники на користь культурної діяльності, формування свідомості та культурних потреб у різних колах, планування і впровадження культурної політики
- » забезпечення тривалої ідейної підтримки для третього сектору зі сторони партнерів, а також локальних і державних властей
- » популяризації публічної безпеки у сфері міграційної безпеки. Нинішня політична ситуація в Європі вказує на небезпечні чинники, у тому числі пов'язані з війною на сході України, ефектом якої є велика хвиля приїжджених, біженців, репатріантів, вигнанців – особливо на території центральної та західної України й Польщі. Повинні ініціюватися антидискримінаційні дії, а також культурні події, що переважають негативні стереотипи «Іншого», а також акції, що допоможуть у дотриманні напливаючих іммігрантів як учасників та споживачів культурної діяльності.

Підсумок

Члени «think tank» сформулювали проблеми та потреби, які виникають з індивідуального досвіду пов'язаних із їхньою активністю в конкретних середовищах, у тому числі в міських інституціях чи регіонах, в яких діють у професійній та суспільній площині. Таким чином, під час навчальних візитів у партнерських містах в ході занять майстер-класів, презентацій культурної діяльності окремих міст, а також після заповнення анкет настав інтерактивний обмін досвідом. Також було проведено дискусію щодо наступних вибраних постулатів:

- » варто популяризувати новий стиль участі роботи та діяльності в культурі. Він повинен функціонувати як парадигма планування стратегії довготривалих заходів у культурі. (випадкові події не мають шансів на вироблення довготривалих ефектів)
- » варто впроваджувати більше інструментів, які дозволять вимірювати результати і зробити конструктивні висновки щодо ходу співпраці між секторами в окремих містах на лінії самоврядування і неурядових структур/ товариств/ фундацій/ неформальних груп/ міських рухів/ клубів/ національних меншин/ партнерських проектів всередині міста/ регіону/ закордонних інституцій – збільшення суспільної присутності у цьому контексті є необхідністю
- » необхідно зміцнити співпрацю з вищою школою, дошкільними закладами, школами, пенсіонерськими клубами, а також менш популярними групами, такими як: неповносправні особи або етнічні й національні меншини. Натомість пріоритетом є створення доступної для всіх, також передбачаючої фінансовий статус, тобто дешевші білети, безкоштовні перепустки на культурні події – постулат переважно від української сторони
- » варто проаналізувати результативні способи допуску до широкої публічності за допомогою локальних медіа, Інтернет-сервіси, майстерні типу «Медіалабораторії»⁵, безпосередні запрошення і візити-відповіді
- » варто провести скрупульозний аналіз дотеперішніх форм функціонування суб'єктів культури (декомунізаційний процес), що в результаті повинен поліпшити багато заходів у будинках культури – постулат переважно з української та білоруської сторін
- » необхідно обдумати перспективи фінансування на наступні роки – потрібні комплексні рішення дотеперішніх системних проблем у процесі децентралізації України, розвитку самоврядування і аргументованості діяльності. Системні зміни є значно більш перспективні по відношенню до сценаріїв, які передбачають створення додаткових структур з короткою діяльністю, наприклад, на території польського самоврядування – для того, щоб оминати проблемну систему казначейства в Україні чи неможливість фінансування діяльності білоруських партнерів. Окрім того, істотною є підтримка функціонування культури шляхом інвестування, спонсорської допомоги, партнерського обміну (наприклад, речовий і особовий внесок, використання інфраструктури та ідейної допомоги партнерських організацій, впровадження бюджету участі) – постулат переважно з української та польської сторін
- » придатним буде збільшення дотеперішніх форм міжнародного обміну (фестивалі, резиденції, навчальні програми, бізнес-партнери), які є в межах фінансових можливостей, а також які приносять взаємну користь в прагматичному вимірі

5 Майстерні, що уможливають при різних проектах командну роботу і навчання один від одного, в гроні спеціалістів багатьох дисциплін. Переважно використовують медіа та нові технології.

» варто опрацювати ідеї по відношенню до спільних дій в вибраних сферах: наприклад, міському просторі, історичному просторі – що вирізняє міста/ об'єкти культури, чого їм бракує, що необхідно поліпшити або створити, можливості розміщення багатонаціональних наративів, культурної спадщини

» високо поцінованим є формування і підтримка громадянського суспільства, завдяки акціям за участю локальних жителів (наприклад, медіамайстерні, прикладне мистецтво, введення до основ організації та економічної діяльності, поширення діяльності контролюючих організацій – *watch dogs*)

» особливо корисним є сталий аналіз «ноу-хау», що стосується східних компетенцій для різних суб'єктів, спільних із ідеєю Східного партнерства (що включає також країни з-за меж Європейського Союзу до загальноєвропейської дискусії щодо багатства культури Східної та Центральної Європи).

Серед порушених тем виділяються риси для аналізу на чергових зустрічах або у формі роботи майстерень:

» необхідність брати участь у реалізації спільних проєктів при одночасному спільному творенні їхніх рамок, показників та планування результатів, які відповідають на потреби громадян, а не лише основ, що виникають із потреб реалізації окремих культурних дій менеджерами культури

» перевірка системних рішень транскордонної практики, широка популяризація програм «Інтеррег», «Єврорегіон Буг», «Польща-Білорусь-Україна» серед суб'єктів самоврядування та потенційно зацікавлених організацій

» потреба відходу від уніфікації відповідно до європейських зразків на користь вироблення внутрішньої моделі, яка опирається на порозумінні, двосторонніх потребах, обміні компетенцій (немає універсальної моделі для всіх держав, територій чи населених пунктів).

3

Рекомендації – зібрання II. Рекомендації – пілотні проекти: волонтерство, навчання кадрів, «think tank», створення середовища, мережі

Формула нижче представлених пропозицій містить вступні описи планованої культурної діяльності. Рекомендовані пілотні проекти виникають, передусім, зі спільних потреб членів «think tank». Під час їхнього обговорення робоча команда мала на увазі різні варіанти їхніх напрямків розвитку, що залежали в окремих містах від абсолютно різних умов, у тому числі від добору чи доступу інструментів праці, суспільно-економічних чинників, доцільових груп і т.п..

Головні групи споживачів, з якими співпрацюють представники опрацьованих рекомендацій, це діти і молодь. У другу чергу, це є дорослі працюючі особи та старші люди. У цій групі, як правило, менше представлени вчителі, аніматори культури, а отже, безпосередні учасники такого виду діяльності. До найменш визначених в культурній діяльності суспільних груп належать маргінальні особи та безробітні. Під час реалізації ініціативи із групами, які перебувають під загрозою суспільного виключення, потрібні спеціально навчені кадри, детальні знання і компетенції, що часто виходять поза сфери культури та мистецтва. Окрему групу, яку не вдається легко та однозначно окреслити, становлять жителі окремих населених пунктів. Подібно складними споживачами культурної діяльності є митці. Вони становлять окремі питання також у сучасній культурній діяльності всіх міст. І знову – мають відмінну специфіку, як і цілі чи потреби в усьому спектрі реалізованих заходів у сфері культури, мистецтва, культурної освіти. Іншими безпосередніми споживачами є непрофесійні шанувальники з різноманітних творчих середовищ та випадкові люди, що опинилися в міському просторі. Усі повинні братися до уваги в міру планування довготермінової стратегії сприймання культури.

Представники культурних суб'єктів обговорювали потреби розвитку вмінь та набуття компетенцій. Варто пам'ятати, що при випрацюваних рекомендаціях групу міжнародної консультативної команди формували аніматори і аніматорки культури, серед яких переважали представники українських партнерських міст. Спільно з поляками і білорусами вони визначили пріоритети, які стосуються наступних інтерперсональних, комунікативних та співробітницьких вмінь у групі, в організації роботи, здібності співпраці в багатокультурному середовищі, пошуку фінансування та навчанні іноземних мов. У меншій мірі звернено увагу на потребу розвитку вмінь самостійного розвитку проблем, креативності, аналітичних чи адаптивних здібностей. Для операторів культури істотним є використання доступних засобів, укладення ефективного партнерства і створення площини для ефективною комунікації між партнерськими організаціями та містами. Повернулися важливі для всіх членів питання нав'язування партнерства, процедур формального підписання порозуміння про партнерство (поділ відповідальності, вироблення індивідуальних умов, які відповідають цілям і намірам різних партнерських суб'єктів).

1.

Волонтерство в культурі

Суспільна акція, яка популяризує волонтерство в культурі, є особливо потрібною в Україні та Білорусі. А в Польщі, незважаючи на динамічно розвиваючий суспільний рух, так само потрібною вона є в багатьох культурних організаціях. Головна різниця між Польщею, Україною та Білоруссю полягає в тому, що в останніх ідея суспільної служби і широко зрозумілого волонтерства є надалі розвиненою. Подія Євро-2012, а згодом рух Євромайдану останнім часом змінили сприймання волонтерства в Україні. Одночасно практикам культури надалі є важко здобути волонтерів або переконати молодь до суспільної діяльності на користь мистецтва і культури. Це також стосується інституцій та органів, які хочуть мати волонтерський тил, який би міг заповнити дефіцит в команді штатних працівників.

У співпраці з польськими партнерами можна підготувати акції, які популяризують привабливість волонтерства в Україні та Білорусі. Можуть бути запозичені зразки люблінських практик (запропонована програма «Волонтер культури» як можлива для представлення в сусідніх країнах).

Поза суспільною кампанією необхідним є творення волонтерської бази і створення мережі. Знадобилася б також система

мережі організацій, які приймають волонтерів, а також об'єднують їхній досвід. Такого типу база особливо буде придатною в запланованих проектах. При ній можна утворити окрему програму резиденції для аніматорів культури і волонтерів. Створення бази даних чи платформи для співпрацюючих організацій і волонтерів в транскордонній сфері між Польщею, Україною та Білоруссю могло б виявитися придатним інструментом для контактів; обміном досвіду чи отримання нових даних або рекомендацій для участі в сфері культури.

Культурні організації потребують планування відповідної групи волонтерів, що є необхідним для реалізації конкретних дій. Проте, зазвичай, не мають прозорості чи привабливої пропозиції для волонтерів. Вміла передача очікувань щодо ролі волонтерів в даних культурних подіях і тлумаченнях виду виконуваної суспільної роботи є ключем для переконання і пошуку бажаючих для допомоги осіб. Це питання стане легшим для реалізації завдяки навчальним візитам і обміні практик із організаціями, які мають досвід у пошуку волонтерів та роботі з ними.

2.

Навчання кадрів культури – створення комплексної системи навчання, що посилює компетенції практиків культури

Основою розвитку культури та громадянського суспільства є процес формування і здобування нових компетенцій серед лідерів і практиків культури. В активному організаційному

розвитку (англ. OD – *organisational development*) помітною є термінова потреба додаткової освіти, індивідуальних та групових тренінгів, які повинні базуватися на обміні досвідом та

вміннями, пов'язаними з управлінням культури. Тому рекомендується організація спеціального циклу навчання з можливістю здобуття твердих і м'яких вмінь, а також обов'язкових компетенцій також у сфері стратегічного управління: найкраще в циклічному режимі (наприклад, щомісяця) у різних місцях. Навчання повинне бути пов'язане з отриманням сертифікату. Для участі у майстер-класах і лекціях повинні бути запрошені практики різних сфер, експерти як із країн Східного Партнерства, так і з усього світу. Важливим є включення до цього типу зустрічей урядовців усіх щаблів. Кваліфікації працівників та практиків культури будуть підвищені шляхом навчання у сфері:

м'яких вмінь/ впровадження суспільних інновацій/ громадянської освіти/ роботи в команді/ тренінгу/ інтеграційних методів/ авторського права та інтелектуальної власності/ творення якості, марки та візерунку організації/ специфіки паблік рилейшинз/ творення Інтернет-сторінок в культурних організаціях/ творення пропозицій/ пошуку спонсорів і грантів/ загосподарювання засобів разом із власним внеском/ досягнення до різних суспільних груп/ практичних майстер-класів в прикладному мистецтві/ методів і сфери інтерпретації та надання мистецтва/ будівництва команди (team building)/ мотивації операторів у культуру і працівників/ пошуку волонтерів у сфері культурної діяльності/ управління проектною діяльністю/ удосконалення знань іноземних мов/ креативного використання нових технологій і медіа (зростання мережевих засобів і користування вільним програмуванням, веденням кампаній, перемоги над мовою ненависті, комунікації та виховання через медіасуспільства)/ прикладів добрих практик у роботі на користь локальної спадщини/ управління культурою, планування і організації часу/ прикладів сучасної

роботи з неповносправними/ ознайомлення з системами винагороди кадрів/ управління бюджетом/ пошуку власного внеску і управління засобами/ пошуку компетентних партнерів для спільних проектів/ обміну досвідом дотеперішньої співпраці з закордонними інституціями/ поглиблення практик закордонного досвіду/ ефективного включення до діяльності спонсорів, меценатів/ підвищення кваліфікації різних членів команди/ проведення прибуткової діяльності з культури (кооперативи, виробництво, об'єднання з бізнесом)/збереження автентичності і спонтанності дій в добу суспільства під час глобалізації/ творення нових місць культури/ пропозиції нових інструментів для аналізу потреб суспільства/ творення простору вільної аматорської активності/ відкриття сталих творчих майстерень/ зміни візерунку бібліотек як інституції культури/ вміння писання проектів/ ангажування суспільства міста/ експорту та імпорту послуг культурного характеру/ творення візерунку і марки діяльності (брендинг) / удосконалення комунікації/ будівництва візії та місії організації і осередків культури/ ознайомлення з адміністративними та правовими основами, які регулюють роботу організації (у тому числі самоврядування і неурядові органи)/ ознайомлення з процедурами ведення бухгалтерського обліку/ навчання щодо дотаційних програм (наприклад, доступні структурні фонди ЄС, «Креативна Європа», Фундація Баторія, МЗС РП, «Big Idea», Фонд Ріната Ахметова, «Heinrich Böll Stiftung», «Robert Bosch Stiftung», стипендійна програма «Gaude Polonia», «PinchukArtCentre»).

3.

Продовження і розширення діяльності «think tank» створеного у рамках проекту «Інвестиція в культуру. Системні заходи з метою сприяння культурній освіті» до 2020 року

Продовження активності консультативної команди «Інвестиція в культуру. Системні заходи з метою сприяння культурній освіті» до 2020 року і її розбудова, завдяки новим членам, приносить багатосторонню користь. Передусім, дозволяє подальше проникнення ідеї та досвіду членів різних культурних організацій, ознайомлення локальних середовищ і їхніх потреб. Надалі створює можливості для реалізації спільно вироблених заяв та ідей з партнерами із сусідніх країн. Тим самим призводить до того, що утворена команда може підтримувати своїх членів у практичній діяльності. Окрім того, сприяє вірогідності, дозволяє створювати нові контакти,

обмінюватися інформацією та рекомендованими практиками до своїх органів самоврядування і дружнього ґрона практиків. Такого виду перша міжнародна польсько-українсько-білоруська команда з містом Люблін у ролі господаря, могла б здобувати досвід та ініціювати впровадження запланованих транскордонних дій. Завдяки взаємному спостереженню, а також усталенні контактів між членами і окремими організаціями будуть можливими вироблення реальні висновки, що принесуть результативну співпрацю та мультиплікування цікавих чи перевірених ідей в широко розуміючій сфері культурної освіти.

4.

Створення середовища

Рекомендовані культурні проекти найчастіше виникають через потреби практиків і учасників культури. До уваги необхідно брати очікування та зацікавлення як безпосередньо ангажованих учасників (працівників культурних організацій), так і різних груп споживачів (діти, молодь, молоді дорослі, дорослі, пенсіонери, місцеві жителів, туристи, гості). Необхідно провести низку дій, які призведуть до допомоги учасникам культурних подій. Це виникає з загального спостереження, що більшість глядачів, громадськість, локальне суспільство є невідповідними до сприймання мистецтва або мають труднощі з розумінням сенсу і мети мистецьких дій. У вирішенні цієї проблеми може допомогти реалізація дій у сфері неформальної культурної освіти. Створення локального середовища одночасно охоплює варту запровадження рішення:

зміна/вироблення ефективної методики пошуку споживачів, анімування локальних середовищ та доступ до груп, яким загрожує виключення, будівництво і зміцнення тривалих відносин з локальним суспільством, підготовка учасників до отримання різних культурних подій та видів мистецтва – від подій масового характеру до творів високого мистецтва.

Діяльність, яка підтримує розвиток і свідому участь в культурі, сприяє зростанню автентичних споживачів культури у локальних суспільствах. Що більше – створюють суспільну довіру, що сприяє співпраці на різних рівнях та зміцнює відповідальне громадське суспільство. Такого виду завдання повинні провадитися на користь піднесення знань про особливі цінності та спадщину локальних середовищ і збільшення ангажування

громадян. Місія культурної освіти, особливо у країнах, що погрузли в хаос та кризу, часто є заповненням духовної, моральної чи етичної порожнечі, підтримкою, вихованням або передачею зразків. В подальшій перспективі, також з метою встановлення суспільного діалогу, як допоміжного в прогнозуванні спільних культурних дій на майбутнє, який передбачатиме потреби чи характер споживачів (однак також із обумовленням бюджету). У свою чергу, передбачені результати будуть досягнуті тоді, коли будуть спільною діяльністю. Отже, прості показники, а саме: збільшення кількості учасників культурних подій, покращення знань і вмінь учасників культури, – будуть помітними після реорганізації інституції. Вони повинні бути створені для служіння споживачам, а не тільки авторським прагненням директорів інституції чи приватним інтересом.

Створення ангажованого, свідомого середовища або, навпаки, безпосередньо включеного в процес творення культури свого населеного пункту, може бути досягнутим шляхом обдуманого та запланованого поручительства суб'єктів культури. Популяризація стратегічних дій, впровадження їх крок за кроком, наприклад, волонтерство в культурі, або позитивні речі, які надходять в результаті транскордонних дій та партнерської співпраці, обумовлюють роль груп та одиниць в поширенні включної моделі культури. Придатним інструментом в досягненні цієї цілі будуть продумані резиденції, навчальні візити для всіх операторів культури, міських чиновників та працівників органів самоврядування.

Одночасно у зв'язку із наступаючою децентралізацією культурних подій (що керується потребою перенесення їх із головних публічних місць і центрів до менших просторів),

необхідно ґрунтовно простежити процес появи нових місць культури в неочікуваних просторах. Варто переносити проекти і культурні заходи із переповненого та насиченого культурою центру, з міських і центральних об'єктів міста, на окремі мікрорайони і периферію. Акції повинні полягати на розміщенні культурних подій не зважаючи на зовнішні чинники (кон'юнктура чи виникаючі із договору чи регламенту дотації), а згідно до потреб і промоції різних міських обширів, які також знаходяться поза центром. Децентралізація також може бути ідеєю розширення центру, поділом відповідальності за різні простори, не тільки зручні та невимагаючі. Така тенденція також мала б вплив на більш ґрунтовну підготовку проектів до їхньої реалізації, а не, як часто відбувається, постфактум. Втручання у незнайомий простір є ризикованим і прийняття в ньому дій без попереднього огляду і консультації загрожує невдачею або поверховим успіхом. Необхідно брати до уваги, що кожна нова територія діяльності, нове місце і його жителі можуть мати абсолютно інші умови та потреби, або ж просто можуть не бути готовими до перенесення зразкових методів роботи і дій з місць, де до цього часу не були результативними.

Пропоновані методи: суспільні консультації, культурна освіта в мікрорайонах, підтримка альтернативних форм культури, молодих організацій, створення комунікації та включення мікрорайонів і периферійних територій до значних подій.

Ефекти: ріст зацікавлення культурою, стабілізація міського життя поза центром, будівництво локального середовища, доведення до позитивних змін у середовищі (наприклад, створення нових робочих місць).

5.

Створення мереж із місцями і базами людей культури

Люди, котрі працюють на користь присутності культури в суспільному житті, визнали потребу створення однорідної бази координаторів і практиків транскордонної території між локальними партнерами, операторами культури, одиницями самоврядування та неурядовими організаціями, неформальними й формальними суб'єктами, пов'язаними з шанувальниками, аніматорами культурних подій, а також органів культурного профілю. Потреба стосується також створення карт із місцями культури, обміну інструментів праці (наприклад, викликаних раніше рекомендацій – результативно організованого волонтерства, обміну досвідом чи пошуку нового партнерства).

Ефекти: перенесення і впровадження перевірених практик, об'єднання ідей та розвиток партнерства, створення довіри й суспільного капіталу, аргументація обміну досвідом та інформацією про діяльність різноманітних сфер культури, у тому числі транскордонних на різних рівнях і т.п.:

а – в окремих містах: Люблін, Львів і т.д.

б – між містами в Польщі, Україні та Білорусі

Відкриті ініціативи та партнерство – зразкові проекти

У цій частині зібрання рекомендацій знаходяться описи довготривалих заходів, які велися окремими членами «think tank» із Любліна, Бресту та партнерських міст України. Описи були надіслані представниками робочої групи. Зазначені проекти передбачають як запроваджені, так і заплановані з врахуванням напрямку їхнього розвитку. Звідси відкритий характер представлених ініціатив, які є одночасним запрошенням для нових зацікавлених. Їхні автори, координатори чи відповідальні особи задекларували готовність до співпраці в транскордонній сфері. Вибір становить ледве тематичні пропозиції, реалізовані вже в великій мірі проектів, з перспективою продовження у наступні роки.

БРЕСТ

ТЕАТР, КУЛЬТУРНА ОСВІТА

Фестиваль альтернативної культури «Культ А» із 2011 р. організовується Театром Крили Халопи. Презентації і театральні майстер-класи для дітей і молоді з елементами вуличного театру, театру танців і пісні.

Театр Крили Халопи з Бреста існує від 2001 р., заснований незалежним альтернативним театральним колективом, яких є в Білорусі мало. Відзначається мистецькою діяльністю, наприклад: плерною акцією, вуличним театром (ходулі, маски, вогонь, жива музика) і геленінг. Спектаклі використовують елементи німецького експресіонізму, театру Брехта, орієнтальної традиції (японський та індуський театри), а також клоунади. Виступи з'являються на основі творів російського поета і драматурга Даниїла Хармса, класика білоруської літератури Янки Купали, Франца Кафки, а також оригінальних сценаріїв, авторство яких належить творцям театру. Співпраця: Театр восьмого дня, Бюро подорожей, Академія руху, Театр Венгайти, датські гурти («Teatret OM» і «Odin Teatret»).

КОНТАКТ: Аксана Гайко Т: +37 529 55 44 017 Е: krylyhalopa@gmail.com www.teatrkh.com

СТОРИЧНА ОСВІТА, ЛОКАЛЬНА СПАДЩИНА

Фундація «Розвиток Брестської фортеці» – організація, яка займається дослідженням пам'яті та подій, пов'язаних із історією Брестської фортеці. Це неурядова організація, що діє з метою популяризації та відновлення культурної спадщини Бреста. Нині фундація впроваджує проект «Брест-2019», який спрямований на розвиток Брестської фортеці як історико-культурного парку шляхом реставрації залишених територій і фортів, які становлять 70 % площі всієї фортеці.

Для відбудови була опрацьована Концепція розвитку і збереження Брестської фортеці, яка передбачає створення нових музеїв, культурних місць, розвиток інфраструктури та відпочинкової організації, вироблення моделі гармонійного розвитку території та збереження культурної спадщини фортеці, а також забезпечення можливості розвитку нині існуючих музеїв. Окрім того, фундація веде архівні дослідження, займається популяризацією історії Бреста і Брестської фортеці шляхом організації конференцій, семінарів, форумів, виставок, дискусійних зустрічей і т.п.. Фундація зацікавлена реалізацією спільних проєктів на користь збереження і популяризації історичної спадщини шляхом розвитку спільних туристичних та культурних продуктів. Це може стосуватися як прикордонних регіонів, так і об'єктів, які мають спільну історію.

КОНТАКТ: Аліна Дзеравянка Т: +37 529 55 44 017, +37 516 255 15 57 Е: brestfond@gmail.com
www.brestheritage.by

ІВАНО-ФРАНКІВСЬК

ЛІТЕРАТУРНІ ПРОГРАМИ, МЕДІА

«Бібліотека приязна сім'ям» – відкриття зали для дітей у бібліотеках, культурна освіта наймолодших споживачів культури. Мета – включення батьків та дітей до акції популяризації читання; результат – розвиток компетенцій чергових поколінь.

«Дзвони, що єднають» – іклічна вистава і Великодній фестиваль. Мета – зазначення спільноти регіонів через мистецтво, результати – будівництво толерантної спільноти, стирання нерівностей.

«Культура через медіа» – планована програма, яка полягає на створенні Інтернет-сторінки про культурні події. Поява банку ідей проєктів та форум, де обговорюватимуться існуючі проблеми. Цілі: активне включення Інтернет-користувачів у культурних подіях, обмін ідеями та оцінка реалізованих проєктів. Плановані результати: реалізація потрібних для суспільства проєктів, подій, включення молоді до розвитку культури та їхня участь у культурному житті.

Пропозиція для партнерів: організація місця для реалізації спільних подій (сцена, приміщення), передача контактів для митців, популяризація проєктів міського обсягу.

КОНТАКТ: Відділ культури виконавчого комітету Івано-Франківської міської ради
Ольга Богодяж Е: olga.pl@i.ua Т: +38 03442225218 Т: +38 0342750591 www.mvk.if.ua

ТЕАТР, ОСВІТА

«Шкільний театр» та **«Молодіжний культурно-суспільний центр»** – це проєкти, реалізовані Міським народним домом, який має окрему театральну трупу. Діяльність, спрямована на організацію театральних занять поза школою, де роблять адаптації шкільного матеріалу: української літератури та іноземної літератури. Цілі проєктів: виховання молоді в творчій атмосфері,

допомога в самореалізації та початку творчого потенціалу, пробудження шкільної молоді до поглибленого вивчення історії, літератури, мистецтва, творення місця зустрічей для молоді, що сприятиме у формуванні творчої особистості.

Дотеперішні партнерські інституції: Івано-Франківська міська рада, міський студентський сенат та рада студентів вищого навчального закладу.

Пропозиція для партнерських організацій: представництво, партнерство в реалізації подібних проектів на місці (Івано-Франківськ та регіон), робота волонтерів, експертна оцінка, участь у проектуванні подій, нав'язування співпраці, будівництво діалогу між учасниками. Потреба: багатостороннє партнерство, інформаційна підтримка, професійний консалтинг.

КОНТАКТ: Керівник драматичної трупі Міського народного дому в Івано-Франківську
Сергій Сивачук **т:** +38 03442225218 **т:** +38 0342750591 **е:** syvachuk@gmail.com **www.mvk.if.ua**

ВЕЛИКІ ПОДІЇ, ТАНЕЦЬ, МУЗИКА

Муніципальний центр дозвілля – це єдиний спортивно-культурний комплекс в Івано-Франківську. Концертна зала Муніципального центру дозвілля розрахована на 588 місць. У комплексі відбуваються численні культурно-мистецькі заходи: фестивалі, концерти, конкурси, святкування, виступи, дискусії, дебати. У гімнастичних залах регулярно організуються місцеві, регіональні, загальнодержавні та міжнародні спортивні змагання. Також там діє Дитяча школа ввічливості і Клуб цікавих зустрічей із циклу «Давай знайомитися». Для відвідувачів організуються різноманітні лекції, дискусії, години історії, зустрічі з відомими особистостями. У розважальному центрі діє 10 творчих колективів (наприклад, народний аматорський ансамбль танцю «Карпати»; сучасного танцю «Доміно»; рок-музики «Так треба», «Рура»; вокальний дует «Берегиня»; гурток художнього читання «Скарбниця слова»).

КОНТАКТ: Івано-Франківський муніципальний центр дозвілля, вул. Набережна 42, Івано-Франківськ
Надія Загорська – керівник | Любомир Никорак – Заступник начальника Управління культури
т: + 38 0342 4-41-29/4 04 29 **е:** kultura.mcd@ukr.net

ЛЮБЛІН

КОНЦЕРТИ, ВИСТАВКИ, ДЕБАТИ, ЗУСТРІЧІ

Конгрес культури Східного Партнерства – донині організовано три міжнародні конгреси в Любліні (2011, 2013) та у Львові (2015). Події реалізовані в широкому міжнародному партнерстві з метою ініціювання та активізації публічних і експертних дебатів щодо Східного Партнерства як політики Європейського Союзу, який підтримує перенесення європейських норм, цінностей і ставлення до країн Східного Партнерства. Найважливішим завданням роботи між конгресами

стала побудова мережі культурної співпраці Східного Партнерства. У попередніх заходах щоразу брали участь понад 500 осіб, творців, менеджерів та аніматорів культури, представників міністерств, органів самоврядування, неурядових організацій, університетських середовищ, медіа з кільканадцяти країн Східного Партнерства і Європейського Союзу. Обговорення та майстер-класи проводилися в стилі, наближеному до Стародавньої Агори: простору, в якому немає чіткого поділу на виступаючих і слухачів (робочі групи, майстер-класи, показ добрих практик і дискусійні панелі).

КОНТАКТ: Фондація «ТрансКультура», вул. Злата, 5, 20-112 Люблін
Марія Артемюк **Е:** fundacja@transkultura.org **Т:** +48 506 702 038

«L² – Множення культур Любліна і Львова» – ідеєю проекту є створення нагоди для зустрічі різних творчих середовищ Польщі й України. Безпосередній контакт людей подібних професій, мрій, творчих пошуків має стати шансом для обміну ідеями, знаннями, досвідом, «ноу-хау» в царині мистецтва і культури. «L²» – це мистецько-культурна співпраця між Любліном та Львовом, під час якої зустрінуться, передусім, представники «молодого», пошукового, незалежного, альтернативного, актуального, сучасного мистецтва і культури.

КОНТАКТ: Фондація «ТрансКультура», вул. Злата, 5, 20-112 Люблін
Рафал Коза Козінський **Е:** fundacja@transkultura.org **Т:** +48 506 702 038

Міжнародний фестиваль «Jazz Bez» – це польсько-український музичний фестиваль, який охоплює 16 міст у Польщі та Україні, який від початку свого існування супроводжував кілька важливих речей. Найважливіші з них – це діалог через музику поза зоною Шенген, мистецький обмін між Польщею та Україною, популяризація джазової музики і наближення її все більшому грону слухачів. Донині на фестивалі виступали музиканти зі Сполучених Штатів Америки, Канади, Ізраїлю, Німеччини, Швейцарії, Норвегії, Великобританії, Португалії, Росії, Литви, Польщі та України. «Jazz Bez» – це багато експериментальної музики з митцями з усього світу та традиційно «jam session», імпровізації.

КОНТАКТ: Центр культури в Любліні, вул. Пеовякув, 12, 20-007 Люблін
Марія Артемюк **Т:** + 48 81 466 6100 **Е:** fundacja@transkultura.org **ck.lublin.pl**

Фондація «ТрансКультура» – це спільна ініціатива мистецьких і культуротворчих середовищ з Польщі та України, що має на меті творення та реалізацію проектів, які долають географічні, адміністративні та етнічні кордони, а разом розширюють формулу діалогу, який стосується європейських цінностей. Метою фундації є інспірація обігу культури поза кордонами, передачу ідей та досвіду в обох напрямках, а також спільне будівництво ідентичності Східної Європи. Це спільна діяльність середовищ Любліна і західної України на користь мистецького й культурного обміну, мобільності митців і творів, взаємної інспірації і пізнання актуальної реальності шляхом презентації сучасного мистецтва по обох сторонах кордону.

КОНТАКТ: Фондація «ТрансКультура», вул. Злата, 5, 20-112 Люблін
Рафал Коза Козінський **Е:** fundacja@transkultura.org **Т:** +48 506 702 038

«Поєднання через важку пам'ять» та **«Літаючий університет мовленої історії»** – інтердисциплінарні дії у сфері суспільної та культурної дипломатії, яка, переважно, опирається на метод «oral history» (реєстрація і популяризація у творчій формі документів історії чи свідків) та інструментах з неформальної й культурної освіти. У його рамки входять дебати, майстер-класи, виставки, дослідження і обміни, з посиланням на локальні історії, через сусідські або етнічні конфлікти, по шукання рішень на користь будівництва порозуміння, шукання консенсусу та будівництва свідомого міжнародного партнерства.

Метою проектів є поширення невідомих фрагментів історії Центрально-Східної Європи, зміцнення міжкультурного діалогу, особливо в місцях важких і сумнівних зі сторони історичних розрахунків.

Результати: підтримка розвитку громадянських суспільств, передача інструментів для роботи аніматорам культури й мистецтва в країнах Східного Партнерства і інших частинах Європи.

Партнерська пропозиція: активна співпраця і підтримка в сфері дій на користь вшанування культурної спадщини, поручительства, ідейної допомоги, партнерської підтримки, обміну волонтерів, навчальних візитів, поглибленого дослідження багатоетнічних середовищ.

Потреба: контакти зі свідками історії, ідейна підтримка регіональних історій та аніматорів культури, простір для презентації ефектів проекту (дебати, виставки, презентації публікації, покази фільмів).

КОНТАКТ: Група «Мова жива», вул. Пшеходня, 13, 22-200 Влодава
Фундація «Відкрита територія», вул. Хробрего, 1/25, 20-611 Люблін
Олександра Зінчук **т:**+48 663 990 954 **е:** alexandra.zinczuk@gmail.com www.pojednanie.pk.org.pl

---

ОБМІНИ, РЕЗИДЕНЦІЇ, НАВЧАЛЬНІ ВІЗИТИ, МІСЬКИЙ ПРОСТІР

«Резиденції» – програма міжнародного обміну для митців, аніматорів культури, кураторів мистецтва, підприємців, пов'язаних із культурою, міжсекторний обмін людей культури зі Східної та Західної Європи, майстер-класи, навчальні візити, уміщення мистецьких ефектів у просторі міста.

Партнерська пропозиція: контакти, промоція, перекладацька допомога, логістична підтримка і організація зовнішніх проектів, організація мистецького простору з польської сторони.

КОНТАКТ: Фундація «Відкрита територія», вул. Б. Хробрего, 1/25, 20-611 Люблін
Агата Віль **т:** +48 889 344 148 **е:** terenotwarty@gmail.com www.terenotwarty.wordpress.com

„Urban Culture/ Миська культура” – зустрічі, громадянська діяльність на користь локального середовища, графіті, дизайн, робота з локальним міським/мікрорайонним суспільством.

КОНТАКТ: Фундація «Відкрита територія», вул. Б. Хробрего, 1/25, 20-611 Люблін
Пауліна Пара, **т:** +48 607 094 104 **е:** terenotwarty@gmail.com www.terenotwarty.wordpress.com

«Схід Культури – Інші звучання Art'n'Music Festival» – програма стало розвиває форму культурної співпраці міст Східної Польщі (Білосток, Люблін, Жешув) із державами Східного Партнерства. Люблінська завіса, тобто Інші звучання «Art'n'Music Festival» – це сьогодні, безсумнівно, одна із найбільших та впізнаваних музичних імпрез у південно-східній Польщі. Поза головною музичною програмою, на Фестивалі не бракує розваг для шанувальників амбітного кіно, літератури – тобто мистецтва. Наймолодші можуть брати участь у спеціальній підготовці з думкою про них – «Малих інших звучаннях».

Мета – популяризація найбільш цінних музичних явищ з пограниччя різних жанрів. Результати – асоціація Фестивалю і Любліна з місцем презентації найцікавіших явищ культури, у тому числі культури країн Східного Партнерства.

Пропозиція для партнерських організацій: можливість запрошення до Любліна митців, які вписуються в його ідею, підтримка в контактах із митцями з Польщі і світу, котрі беруть участь у Фестивалі. Потреба: ідейна підтримка, нові контакти з митцями.

КОНТАКТ: Майстерня культури в Любліні, вул. Гродзка, 5а, 20-112 Люблін
Агнешка Войчеховска **т:** + 48 81 533 08 18 **е:** a.wojciechowska@warsztatykultury.pl
warsztatykultury.pl

«Ягеллонський ярмарок» переплітає традиції із сучасністю, розвагу з освітою, представляє оригінальне традиційне мистецтво і красиве рукоділля. Є місцем зустрічі споживача із ремісником, митцем чи проектантом, котрі в своїй діяльності шукають зв'язок із традицією. Його винятковість полягає у поєднанні дбалості і шанування для традиційної культури із сучасними тенденціями в проектуванні та мистецтві.

На «Ягеллонському ярмарку», поряд із кольоровими кіосками, заповненими традиційними ремісничими та рукодільними виробами, побачимо концерти фольклорної музики та народних ансамблів, театральні спектаклі, покази фільмів, навколотеатральна діяльність чи, зрештою, барвисті ходіння двометрової курки. Під час ярмарку пропонуємо багату пропозицію майстер-класів: танцю, співу, ремісництва, що дозволяють безпосередньо контактувати із народними творцями, шанувальниками і продовжувачами традицій.

Мета – збереження, передача і популяризація традиційної культури Центрально-Східної Європи, у тому числі традицій вибору та оздоблення народних ремесел. Пропозиція для партнерських організацій: можливість запрошення до Любліна митців, які вписуються у його ідею, підтримка в контактах із митцями з Польщі і світу, котрі беруть участь у Фестивалі. Потреба: ідейна підтримка, нові контакти з митцями.

КОНТАКТ: Майстерня культури в Любліні, вул. Гродзка, 5а, 20-112 Люблін
т: + 48 81 533 08 18 **е:** biuro@jarmarkjagielloński.pl

«Кіоск з мистецтвом» – виставковий простір для сучасного мистецтва, розташований перед будівлею будинку культури в формі кіоску; мета – освоєння локального середовища з сучасним мистецтвом; результати – виклик творчої активності серед жителів. Пропозиція для партнерських організацій: контакти з митцями, забезпечення простору та умов для експозиції робіт, популяризація діяльності. Потреба: ідейна та організаційна підтримка, нові контакти з митцями.

КОНТАКТ: Районний будинок культури «Венглін», вул. Юдима, 2а, 20-716 Люблін
Людомір Франчак **т:** + 48 81 466 59 10 **е:** l.franczak@ddkweglin.pl

«Периферія» – цикл презентацій музичної діяльності, які є поза головною течією в ідейному та просторовому вимірі; мета – створення платформи контакту з музикою, яка тривалий час відсутня в публічному просторі; результати – розширення поля вибору в музичних пропозиціях. Пропозиція для партнерських організацій: контакти з творцями, забезпечення простору та умов для презентації митців (сцена, звук та освітлення), популяризація діяльності. Потреба: ідейна та організаційна підтримка, нові контакти з митцями.

КОНТАКТ: Районний будинок культури «Венглін», вул. Юдима, 2а, 20-716 Люблін
Славомір Ксенжняк **т:** + 48 81 466 59 10 **е:** s.ksiezniak@ddkweglin.pl

«Т1А» – цикл презентацій спектаклів у поетиці театру одного актора; мета – демонстрація форми монодрами як найінтимнішого простору відчуження з театральною формою. Результат – розвиток відчуття сприймання театрального мистецтва. Пропозиція для партнерських організацій: контакти з митцями, забезпечення простору та умов для презентації митців (сцена, звук та освітлення), популяризація діяльності. Потреба: ідейна та організаційна підтримка, нові контакти з митцями.

КОНТАКТ: Районний будинок культури «Венглін», вул. Юдима, 2а, 20-716 Люблін
Матеуш Новак **т:** + 48 81 4665910 **е:** m.nowak@ddkweglin.pl

КУЛЬТУРА В РАЙОНІ, РОБОТА З ДОРОСЛИМИ І СІМ'ЯМИ,
КОНКУРСИ І ЗАНЯТТЯ ДЛЯ МОЛОДІ, ВИСТАВКИ

«Творча група для дорослих» – сталий цикл майстер-класів для дорослих шанувальників малярства, котрі хочуть розширювати свої знання та вміння. Групою опікується митець-художник. Заняття відбуваються тричі на тиждень, однак майстерня групи доступна для учасників занять без обмежень, тож вони можуть працювати самостійно у довільний час.

Пропозиція для партнерських організацій/ потреба: контакти з митцями, організація місця для реалізації спільних подій (наприклад, пленери, виставки робіт учасників занять), популяризація групи.

КОНТАКТ: Районний будинок культури «Броновице» – Філія, вул. Хутніча, 28а, 20–218 Люблін
Александра Маховска-Скроцка **т:** +48 81 746 61 94 **е:** filiaddk@ddkbronowice.pl

«Музичні ранки» – сталий цикл передобідніх сімейних зустрічей адресований, переважно, батькам із малими дітьми, поєднаний із майстер-класами та спільним пізнанням світу музики. Зустрічі відбуваються кожну другу неділю о 11.30 год.

Пропозиція/потреби: контакти з митцями, популяризація.

КОНТАКТ: Районний будинок культури «Броновице», вул. Краньцова, 106, 20–320 Люблін
Александра Шульц-Хома **Т:** + 48 81 744 16 38 **Е:** dyrektor@ddkbronowice.pl

«Казкові розповіді» – цикл навчальних майстер-класів, адресований для дітей, метою якого є ознайомлення наймолодших із дитячою літературою (переважно казки, байки) різних народів. Зустрічі відбуваються раз у місяць у вечірні години, а всі діти, які беруть участь, приносять піжами та улюблені м'які іграшки.

Пропозиція/потреба: участь дитячих груп із партнерських міст, промоція

КОНТАКТ: Районний будинок культури «Броновице», вул. Краньцова, 106, 20–320 Люблін
Іоанна Місяж **Т:** + 48 81 744 16 38 **Е:** a.misiaz@ddkbronowice.pl

«Молоді, здібні» – вокально-інструментальні презентації у виконанні здібних учнів музичних шкіл з території Люблінського воєводства.

Пропозиція/потреба: організація концертів у партнерських містах, контакти з музичними школами з України та Білорусі, популяризація.

КОНТАКТ: Районний будинок культури «Броновице», вул. Краньцова, 106, 20–320 Люблін
Александра Шульц-Хома **Е:** dyrektor@ddkbronowice.pl **Т:** + 48 81 744 16 38

«Твори майстрів – інспірація сучасної фотографії» – фотоконкурс, скерований для молоді і дорослих, метою якого є заохочення до власної інтерпретації творів майстрів, наприклад, живопису, скульптури, плакату.

Пропозиція/потреби: контакт зі школами та культурно-освітніми установами з теренів партнерських міст, організація післяконкурсних виставок у країнах партнерів, популяризація конкурсу.

КОНТАКТ: Районний будинок культури «Броновице», вул. Краньцова, 106, 20–320 Люблін
Ева Реймак **Т:** + 48 81 744 16 38 **Е:** e.rejmak@ddkbronowice.pl

ЛЬВІВ

БІБЛІОТЕКА, НОВІ МЕДІА

«Перша львівська медіатека» – навчальний проект, який діє від 4 років при Центральній бібліотеці для дорослих ім. Лесі Українки як вид нового типу суспільства. Бібліотека є інтерактивним центром, який пропонує можливості участі в заняттях і користування різними засобами (Інтернет, диски CD і DVD-медіа, електронні книжки, інтерактивні програми для вивчення іноземних мов,

а також комп'ютерних технологій, програми для розвитку дитини, музична студія, кінотеатр, дискусійний клуб). Окрім бібліотечних послуг доступною є пропозиція для дітей і молоді, неповносправних осіб та туристів. Бібліотека складається із трьох повністю обладнаних приміщень і студії звукозапису. У першій залі знаходиться комп'ютерний клас, у другій – місце для молодих людей, у третій – кінотеатр і конференц-зала. Дотеперішні партнери: Вуличний університет, Медіамитці (Львів, Київ, Луганськ), Кіноклуб, Форум видавців, Львівська організація «Wiz-Art», «Драбина», відділ культури Львівської міськради.

Метою медіатеки є зосередження людей, які хочуть вести мистецьку діяльність з творчим захопленням, проте ще без можливості їхнього фінансування.

Цілі проекту: створення електронної бази, забезпечення програмування, підготовка графіку зустрічей, тренінгів, пошук партнерів.

Результати: створення альтернативного місця, яке дає молоді умови для роботи на користь культури і незалежного простору для молодих митців, ангажування локального суспільства.

Пропозиція для партнерських організацій: простір для діяльності, майстер-класи, популяризація. Потреба: інформаційна підтримка, книжкова та електронна бази, волонтери і спеціалісти, котрі проводять заняття і майстер-класи.

КОНТАКТ: Перша львівська медіатека, вул. Мулярська, 2а, Львів
Відділ культури виконавчого комітету Львівської міської ради
Софія Оліферчук [Е: sofiliferchuk@gmail.com](mailto:sofiliferchuk@gmail.com)

ПРОЕКТИ, СКЕРОВАНІ ДО МОЛОДІ, ВКЛЮЧЕННЯ ЛОКАЛЬНОГО СУСПІЛЬСТВА

«Майстерня громадської активності» та **«День відкритих дверей на фабриці повидла»** – це зразкові дії на користь розвитку суспільної активності молоді та розвитку постіндустріальних територій. Їх супроводжують, переважно, читачькі акції та події, що спираються на інтеракцію читача/глядача з актором/митцем.

«Відновлення промислових об'єктів» – це проект, скерований до молоді, яка планує створити культурний центр на фабриках і подібних індустріальних просторах. Проект має довготермінову ціль – навчання підприємницького розвитку культури в прибутковій сфері.

«Майстерня громадської активності» – стаціонарна грантова програма неформального навчання молодіжної освіти. Вчить управління проектами і допомагає в їх реалізації. Формує нове бачення культури як магніту підприємництва.

Дотеперішні партнери: Львівський палац мистецтв, Мистецьке об'єднання «Дзига» у Львові, Мистецька рада «Діалог», Суспільна організація неформальної освіти молоді «Майстерня громадської активності», портал обміну менеджерів культури «ТАНДЕМ»

Пропозиція для партнерських організацій: досвід, нові можливості, тренінги, довготермінові проекти, освіта, відповідальність, професіоналізм.

Потреба: набуття нових вмінь та компетенцій менеджера, котрий управляє в культурі; вміння творити мережу проектів; отримання контактів; зазначення творчих рішень чи можливості співпраці.

Товариство «Промисловість культури» – це суспільна організація, метою якої є переформування старих промислових об'єктів в об'єкти сучасної культури. Вона проводить усесторонню культурну діяльність.

КОНТАКТ: Відділ культури виконавчого комітету Львівської міської ради
Ірина Шимон [E: iryneshymon@gmail.com](mailto:iryneshymon@gmail.com)

РІВНЕ

МУЛЬТИМЕДІЙНІ МАЙСТЕРНІ І ФОТОГРАФІЇ, МУЗИКА

Міський палац дітей та молоді в Рівному реалізує проекти, що розвиваються в міжнародному партнерстві до 2020 року. Серед них до пріоритетів інституції належать: відкриття Мультимедійної та фотографічної майстерні, створення мультимедійних програм для працівників культури і освіти, створення порталу Міської ради разом із молодіжним парламентом, організація циклічного Молодіжного фотоконкурсу «Світ емоції», організація виставок молодіжної фотографії.

Партнери: фотолабораторії в Рівному, Рівненське відділення Спілки фотографів України, Молодіжний центр у Кракові, Українська скаутська організація «Пласт».

Коло зацікавлень: фотолабораторії у Львові та Києві.

Партнерська пропозиція: майстер-класи, фотопленери, виставки. Потреба: простір на фотовистави, оренда фотолабораторії, обладнання для оснащення фотовиставок (друк, стелажі).

Міський палац дітей та молоді в Рівному є єдиною такого типу позашкільною освітньою установою в Україні. З 1992 р. діє як осередок, який спеціалізується на професійних навчаннях і вступній професійній підготовці. На колишній території СРСР у 1990 р. першою змінила статус з ідеологічного Палацу піонерів на демократичний Палац дітей та молоді. З ініціативи Палацу дітей та молоді розпочався процес демократизації в позашкільній сфері спочатку в місті і регіоні, а згодом в усій Україні. З початку 1987 р. Рівненський міський палац є прикладним досвідом для українського Міністерства освіти та науки щодо формування інноваційних трендів в освітній позашкільній діяльності в Україні. У 1997 р. установа отримує загальноукраїнського експериментального педагогічного дослідницького місця і розвиває дослідницький проект «Розвиток творчої

особистості в системі вступної професійної освіти у позашкільній установі». Його результатом було створення нової моделі такої неформальної інституції як Центр початкової професійної освіти. Сьогодні Міський палац дітей та молоді в Рівному – це 11 шкіл професійного навчання, 3 спортивні школи, 12 аматорських гуртків, 24 творчих колективи (наприклад, «Лайт», «Приязнь», «Веснянка», «От Vinta»).

Палац дітей та молоді об'єднує міжнародні товариства, координує загальнонаціональні та міжнародні проекти. Педагогічне ґруно палацу формують понад 150 кваліфікованих педагогів.

КОНТАКТ: Міський палац дітей та молоді в Рівному, вул. Володимира, 10, Рівне
Наталія Літковець **T:** +38 0950411850 **E:** natalkalitko@gmail.com www.pdm.org.ua

ТЕРНОПІЛЬ

МУЗИКА, МИСТЕЦТВО

Мистецьке об'єднання «Коза» – реалізує багато ідей, проектів та мистецьких подій. Сфера діяльності: концерти, виставки, покази фільмів, фотографії, благодійні заходи. «Коза» підтримує, популяризує та виготовляє різні види сучасного мистецтва: образотворче мистецтво (малярство, графіка, інсталяція, перформанс, «land art»), музика (рок, електронна музика, джаз, фольк, серйозна музика), література, фільм, мультимедіа, кулінарне мистецтво і бізнес.

КОНТАКТ: Irop Мамус **E:** koza.bar@gmail.com **E:** bunkermuz@gmail.com

Підсумок: перспективи

Зібрані проектні пропозиції можуть бути визначені та перевірені на території міст-партнерів завдяки прикладним ефектам і показникам:

- » збільшенні кількості транскордонних проектів, у тому числі інтенсифікації співпраці за участю партнерських міст і локального самоврядування, а також польсько-білорусько-українських проектів (на нинішній момент реалізація є особливо важкою і зосереджена на окремих проектах з двостороннім партнерством)
- » зростаючій кількості промоційних кампаній, у тому числі суспільних акцій, які включають волонтерство та інтенсифікацію міжнародних обмінів
- » рості і впровадженні європейських стандартів функціонування українських, білоруських та польських одиниць на сільських територіях
- » підвищення кваліфікації осіб, котрі займаються культурною освітою, мистецтвом і культурою, підвищенням якості життя населення
- » зросту обміну інформацією про найближчі дії, про культуру окремих регіонів, солідної закордонної пропозиції
- » самостійності культурних одиниць, розвитку самоврядування
- » організації численних виставок непрофесійних митців, у тому числі неповносправних митців, дітей, молоді, населення і т.д.
- » зросту суспільної довіри (наприклад, вираженого шляхом росту рівня суспільної участі, міжсекторної співпраці, розвитку співпраці з локальними властями, розбудованого партнерства з закордонними суб'єктами)
- » промоції маловідомих митців, популяризації сучасного українського мистецтва
- » помітного ангажування груп, яким загрожує суспільне виключення
- » більшого ангажування неповносправних осіб
- » зміни моделі управління (відхід від штивних бюрократичних процедур та ієрархічного способу управління на користь будівництва автентичних відносин з громадянами, глядачами та учасниками культурних подій)

Додаток:

Управління культури Мерії міста Люблін – мобільність, професіоналізм кадрів культури, культурна, медійна та мистецька освіта, популяризація культури.

Управління культури Мерії міста Люблін реалізує завдання зі сфери міської культурної політики, наприклад, співпрацює з творчими середовищами, інституціями культури, суспільно-культурними та освітніми організаціями, суб'єктами, які їх підтримують, а також іншими суб'єктами, що реалізують завдання у сфері культури, проводить міжнародну культурну співпрацю, стимулює процеси розвитку сектору культури в місті, у тому числі готує та реалізує неінвестиційні культурні проекти і пов'язані із ними проекти зі сфери популяризації культури Любліна, веде справи, пов'язані з популяризацією міста Любліна через культуру.

Управління культури у сфері, дорученій міським головою, здійснює контроль над реалізацією завдань, які виконуються інституціями культури, а також які веде місто Люблін.

Дотеперішні партнери: виконавчі комітети таких міст: Івано-Франківськ, Тернопіль, Рівне, Луцьк, Львів, виконавчий комітет міста Брест, неурядові організації із вищевказаних міст

КОНТАКТ: Wydział Kultury Urzędu Miasta Lublin, вул. Злата 2, 20-112 Люблін

T: +48 81 466 37 00 **E:** kultura@lublin.eu

Пропозиція для партнерських організацій в зонах: мобільність, професіоналізація кадрів культури, культурна, медійна та мистецька освіта, популяризація культури.

Головною ціллю співпраці, яка ведеться із партнерами з України та Білорусі є збільшення впізнаваності Любліна у Східній Європі, а також зміцнення його ролі як важливого культурного центру в цій частині Європи. Цю мету будемо реалізувати через особливі цілі:

1. Збільшення мобільності митців з Любліна та Східної Європи.
2. Обмін досвідом і знаннями – підтримка і консультації.
3. Збільшення популяризаторської діяльності транскордонних мистецьких подій на міжнародній арені.
4. Реалізація спільних мистецьких та освітніх заходів.

Досягнення вищевказаних цілей можливе завдяки реалізації спільних проєктів, які охоплюють, наприклад:

1. Створення локальних мобільних фондів.
2. Організацію міжнародних мистецьких резиденцій.
3. Організацію експертних дебатів, лекцій, зустрічей та майстер-класів (на зразок програми Європейського колеґіуму культури).

4. Підтримку мистецьких проєктів за участю учасників із території усієї Східної Європи.

5. Запровадження механізму, який уможливить фінансову підтримку для проєктів, реалізованих за участю партнерів зі Східної Європи шляхом спеціально організованих конкурсів.

Головні напрямки співпраці із партнерами зі Східної Європи:

Найголовнішими напрямками культурної співпраці визнано збільшення мобільності митців, лідерів та менеджерів культури з Любліна та країн Східної Європи, створення і впровадження нових рішень для розвитку сектору культури та культурної освіти, а також підвищення компетенцій у сфері управління культурою. Зазначено також необхідність

збільшення культурного потенціалу дільниць і мікрорайонів міст, а також підтримку неурядових організацій і локальних неформальних груп, що діють на користь найближчого оточення. Окремим викликом є популяризація культури Любліна і Східної Європи на міжнародній арені.

Мобільність митців, лідерів та менеджерів культури

Збільшення міжнародної мобільності митців, лідерів та менеджерів культури з Любліна та країн Східної Європи вимагає підходу конкретних дій, які мають на меті створення локальних фондів мобільності в Любліні та зацікавлених містах Східної Європи, що уможливить реалізацію проєктів, які охоплюють:

» організацію інтердисциплінарних резиденційних та стипендійних програм у Любліні за участю митців і практиків культури з країн Східної Європи,

» організацію навчальних візитів і практик у Любліні за участю лідерів і менеджерів культури з країн Східної Європи,

» участь люблінських митців у резидентських програмах, практиках і навчальних візитах у Східній Європі.

Кадри культури

Створення системи підвищення компетенцій та професійності кадрів культури (митців, аніматорів, громадських лідерів) шляхом експертної підтримки та освітньої системи за участю міжнародних експертів. Підготовка кадрів культури в сфері питань, що пов'язані з:

- » управлінням міжнародними культурними проектами,
- » пошуком засобів на реалізацію транскордонних та міжнародних проектів
- » розвитком публічності,
- » популяризацією та маркетингом.

Освітня програма кадрів культури реалізуватиметься шляхом проектів, які охоплюють:

- » опрацювання та впровадження освітніх програм підготовки лідерів та менеджерів культури з країн Східної Європи в сфері управління культурою та реалізацією міжнародних проектів (наприклад, інкубатор культури),
- » творення «think-tank» культурної та освітньої співпраці у різних тематичних напрямках за участю представників країн Східної Європи
- » навчання та майстер-класи, які підвищують кваліфікацію, адресовану до середовищ творців, аніматорів та організаторів культурного життя,
- » практики, стажування, конференції та конгреси.

Популяризація культури

Підвищення впізнаваності культурної пропозиції Любліна в Східній Європі та спільної культурної пропозиції Любліна й партнерів зі Східної Європи на міжнародній арені. Популяризація культури реалізуватиметься шляхом:

- » розвитку та удосконалення способів збору, дистрибуції і популяризації інформації про культурні події,
- » створення та впровадження інтегрованої системи культурної інформації, яка охоплює події зі Східної Європи,
- » інтенсифікація діяльності на користь збільшення знань операторів культури, аніматорів і суспільних лідерів зі Східної Європи про культурну пропозицію Любліна і можливості включення у спільні культурні проекти.

Програма промоції культури буде реалізована через проекти, які охоплюють:

- » творення ПКІ – мобільних Пунктів культурної інформації з метою популяризації культурного життя у сферах та таких місцях як палаци, аеропорти, торговельні центри,
- » навчання зі сфери популяризації і маркетингу культурної діяльності на міжнародній арені,
- » інтегровані та інтенсифіковані популяризаційні дії в країні та за кордоном.

Культурна, мистецька та медійна освіта

Розвиток культури повинен підтримуватися шляхом доступу до сучасної мистецької, медійної, регіональної та громадянської освіти. Нашою метою є створення відкритого і креативного суспільства, опираючись на системну та сучасну культурну, мистецьку освіту. Освітні та мистецькі дії повинні інтегрувати населення, активізуючи і включаючи його в активну участь в культурі, тому важливим є впровадження мистецтва у простір мікрорайонів шляхом організації подій, які організовані для нього. Проекти, реалізовані в рамках цього напрямку, повинні мати на меті:

- » формування свідомих і критичних споживачів культури, вразливих на мистецтво і активних творчо,
- » створення громадської конкурентної культурної пропозиції щодо комерційної розважальної пропозиції,
- » збільшення ролі освіти на користь культури і мистецтва в інституціях культури і інших суб'єктах, які ведуть культурну діяльність,
- » створення сучасної пропозиції зі сфери культурної освіти для учнів і студентів, що є доповненням програмних основ і рамок підготовки,
- » збільшення відчуття локальної тотожності і її формування,
- » розвиток співпраці між інституціями культури, бібліотеками і школами, університетськими осередками,
- » створення культурної пропозиції, яка відповідає на фактичні потреби учнів і студентів,
- » полегшення доступу до сучасної освіти, яка опирається на методах роботи, що стимулює креативність та інноваційність учасників,
- » створення мережі партнерств: школи – інституції,
- » включення та інтеграція різних суспільних і вікових груп в рамках існуючої культурної пропозиції.

4

Міжнародна команда «think tank» у рамках проекту «Інвестиція в культуру. Системні заходи з метою сприяння культурній освіті»

Марія Артемюк – аніматор культури, менеджер міжнародних культурних проєктів у Центрі культури в Любліні. Секретар правління польсько-української Фундації «ТрансКультура». Координатор мистецьких проєктів у міжнародній та транскордонній співпраці (Білорусь, Україна, Молдова, Вірменія, Азербайджан).

Ольга Богодяж – менеджер культури в Івано-Франківську, пов'язана з локальними організаціями «Просвіта» і «Центр засобів». У 2005 – 2006 роках – віце-голова молодіжної неурядової організації «Вітчизна молодих» у Чернівцях. Спеціалістка по зв'язкам з громадськістю, поліглот. У 2014 р. була відзначена за роботу представника територіального самоврядування.

Віля Чупак – мисткиня і підприємець з Івано-Франківська, засновниця міського хостелу та ініціаторка зустрічей молодих поетів, музикантів, займається рідною культурою Карпат. Авторка і організаторка літнього відкритого заходу «Movie Palace „Кіно-FM“», вокалістка і музикант фольклорно-рокового гурту «Коралі».

Евеліна Грабан – спеціаліст у справах управління європейськими проєктами. З 2007 року працює в Мерії міста Люблін. Володіє великим досвідом у плануванні, реалізації та координації проєктів, фінансованих із коштів ЄС, у тому числі міжнародних проєктів.

Оксана Гайко – режисер, акторка, сценаристка, засновниця Театру «Крили Халопи» (перетвореного із Вільного брестського театру). У 2001 р. заснувала Вільний брестський театр, незалежну театральну групу і один із рідкісних альтернативних театрів у Білорусі. Нині її захоплює ідея театру-документу. У 2013 р. координувала фестиваль «ПРИЗЬБА-фест: Театр. Екологія. Суспільні науки» в Біловезькому національному парку. У листопаді 2014 р. відкрила Центр незалежної культури пастора Крили Халопи у Бресті.

Анна Єкименко-Поліщук – аніматор культури та мистецтва з Луцька. Упродовж багатьох років працювала журналісткою в локальних Інтернет-виданнях. Спеціалізується на політичній та культурній тематиці. Працює в рамках культурного товариства «100 ват».

Наталка Літковець – лідер суспільного руху з Рівного, працівниця Рівненського міського палацу дітей і молоді з 1991 р.. Тренер фотографічних та тематичних майстер-класів. Брала участь у відродженні організації «Пласт» в Україні та у Рівному. З 1993 р. постійно організовує міжнародні навчання для дівчат-лідерів «Школа Булавних».

Ігор Мамус – у 1988 р. із друзями відкрив магазин «Планета», кав'ярню, казино. Ресторатор, засновник Мистецького об'єднання «Коза», яке реалізує багато мистецьких ідей, проектів і заходів. Розширює діяльність в Тернополі, у тому числі при підтримці місцевих волонтерів. Мистецьке об'єднання «Коза» підтримує, популяризує та виготовляє різні види сучасного мистецтва.

Олег Макогін – навчався у Тернопільському національному педагогічному університеті. Працював вчителем у школі. Ангажований в економічну діяльність. Директор ТзОВ «Планета». Був депутатом Тернопільської міської ради. Засновник Мистецького об'єднання «Коза».

Юлія Мирончук – закінчила Тернопільський національний педагогічний університет. За освітою педагог. Учитель економічної школи, організаторка культурних, літературних подій (наприклад, в Мистецькому об'єднанні «Коза»).

Леся Муравйова – із 2001 р. працює на посаді керівника дитячого сектору Івано-Франківського міського центру. Координаторка міських культурно-мистецьких подій, готує сценарії свят і концертів. Учасниця дуету «Берегиня».

Любомир Никорак – нині заступник керівника відділу культури виконавчого комітету Івано-Франківської міської ради. У 2001–2012 роках працював на посаді головного спеціаліста відділу культури виконавчого комітету Івано-Франківської міськради. Із березня 2012 р. обіймає посаду заступника керівника відділу культури. Керівник міського оркестру народної музики «Рапсодія». Музикант.

Софія Оліферчук – аніматорка культури та освітній діяч, отримала диплом в сфері архітектури (розвиток міст) і ресоціалізації як психолог. Координує програму «Львівська мультимедійна бібліотека».

Віталій Поліщук – менеджер та аніматор культури в Луцьку, економіст. Свої зацікавлення зосереджує навколо впровадження політики регіонального туризму на користь локального розвитку. Директор бюро інформації та студентського консалтингу ЛНТУ. Керівник клубу та філіалу «Патрот Вітчизни», що діє при управлінні культури в Луцьку.

Альона Штик – артистка із Бреста, аніматор культури, актриса місцевої театральної групи Театру «Крипи Халоба». В листопаді 2014 р. була співтворцем Центру незалежної культури пастора Крипи Халоба в Бресті.

Олександр Смик – організатор багатьох культурних, суспільних та мистецьких імпрез, директор відділу культури та мистецтв, представник виконавчого комітету Тернопільської міської ради.

Сергій Сивачук – керівник драматичного колективу Міського національного дому в Івано-Франківську. Переважно працює з дітьми та вчителями. Передусім займається програмами «Шкільний театр» і «Молодіжний культурно-мистецький центр».

Ірина Шимон – представниця громадської організації Товариство «Підприємництво культури». Менеджер культури, представниця освіти, суспільна діячка, авторка статей на тему багатокультурної провінції України – Закарпаття. Представниця відділу культури виконавчого комітету Львівської міської ради.

Марина Завражня – представниця неурядової організації «Фонд розвитку Брестської фортеці», аніматор культури, менеджер у справах фандрейзингу «Фонд розвитку Брестської фортеці». Займається охороною і відновленням культурної спадщини Білорусі. Працівниця консульства в Бресті.

Олександра Зінчук – суспільний лідер, координатор аналітичного центру «Інвестиція в культуру. Системна діяльність на користь культурної освіти до 2020 року: Польща – Україна - Білорусь», членкиня аналітичного Центру східних компетенцій. Ініціаторка транскордонних проєктів, авторка текстів, наприклад, щодо польсько-української тематики, редакторка, дослідниця усної культури пограниччя та міжетнічних відносин.

* Повні біографії команди на Інтернет-сторінці проєкту: www.eastculture.lublin.eu

Опрацювання: Олександра Зінчук

Консультація: Марія Артемюк, Евеліна Грабан, Роман Яборкхель, Томаш Коваль,
Рафал «Коза» Козінський, Анна Стшалковська

Україномовна версія: Віктор Яручик

Верстка, дизайн: Каміла Бартузі-Монаган

Управління культури Мерії міста Люблін
вул. Злата, 2, 20-112 Люблін

Люблін 2014
ISBN 978-83-62997-74-9

Лідер проекту

PL-BY-UA
2007-2013

Гміна Люблін

Управління культури
і мистецтва
Тернопільської
міської ради

Виконавчий комітет
Івано-Франківської
міської ради

Партнери

Виконавчий комітет
Рівненської
міської ради

